

МАРИНІВ НАТАЛІЯ АНАТОЛІЇВНА

кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри
фінансового права Національного юридичного
університету імені Ярослава Мудрого
ORCID 0000-0002-3082-9608

ДАМІРЧИЄВ МУШФІК ІСКЕНДЕР ОГЛИ

доктор юридичних наук, професор, доцент кафе-
дри фінансового права Національного юридично-
го університету імені Ярослава Мудрого
ORCID 0000-0002-9734-7988

УДК 347.73: 336.22

DOI 10.37772/2518-1718-2024-3(47)-22

ОСОБЛИВОСТІ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ АДМІНІСТРУВАННЯ МІСЦЕВИХ ПОДАТКІВ І ЗБОРІВ ТА ЇХ МІСЦЕ В СТРУКТУРІ ДОХОДІВ МІСЦЕВИХ БЮДЖЕТІВ

Стаття присвячена дослідженню теоретичних та практичних аспектів правового регулювання адміністрування місцевих податків і зборів та визначенню їх місця в структурі доходів місцевих бюджетів.

Проаналізовано норми чинного податкового законодавства, що регулюють адміністрування податків і зборів як сукупність відповідних рішень та процедур контролюючих органів і дій їх посадових осіб, та наукові дослідження щодо означених питань. Окрему увагу приділено особливостям правового регулювання адміністрування місцевих податків і зборів, а також проблемним питанням, що виникають при їх практичному застосуванні. Також проаналізовано проект Закону України “Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законодавчих актів щодо вдосконалення адміністрування податку на майно”, яким передбачається поетапне передання органам місцевого самоврядування повноважень з адміністрування податку на майно. На основі статистичних даних органів публічної фінансової діяльності обґрунтовано, що місцеві податки і збори мають достатньо вагоме значення для формування доходної частини місцевих бюджетів, оскільки виступають, хоча і не основним, однак важливим джерелом надходжень. Зазначено, що на сьогоднішній день органи місцевого самоврядування, які найбільш зацікавлені у збільшенні надходжень до місцевих бюджетів за рахунок місцевих податків і зборів, не мають законних можливостей впливати на покращення процесів їх адміністрування, оскільки податковим законодавством функція адміністрування, в тому числі і місцевих податків та зборів, віднесена до повноважень органів податкової служби. Разом з цим, проведені дослідження щодо спроможності органів місцевого самоврядування забезпечити весь комплекс адміністративних процедур, свідчать про нагальну необхідність законодавчих змін щодо надання додаткових повноважень органів місцевого самоврядування в частині адміністрування місцевих податків і зборів.

Проаналізовано також судову практику, що склалася з проблемних питань застосування податкового законодавства щодо рішень місцевих рад про встановлення ставок та порядку обчислення місцевих податків та зборів.

На основі проведеного дослідження зроблено висновок, що належне адміністрування місцевих податків і зборів є гарантією належного виконання платниками податків відповідної території свого конституційного обов'язку зі сплати податків для наповнення місцевих бюджетів з метою подальшого розвитку фінансової самостійності та спроможності місцевого самоврядування.

Ключові слова: адміністрування податків і зборів, контролюючі органи, податковий контроль, місцеві податки і збори, ставка податку, місцеві бюджети, податкові надходження, рішення органів місцевого самоврядування.

Постановка проблеми. Важливим елементом економічної основи для ефективного вирішення органами місцевого самоврядування своїх завдань і функцій, є доходи місцевих бюджетів. За інформаці-

єю з офіційного державного вебпорталу відкритих даних у сфері публічних фінансів– Open budget, в Україні налічується 1952 місцевих бюджетів, доходна частина яких станом на 1 жовтня 2024 року сфор-

мована на 64, 23% за рахунок податкових надходжень у розмірі 316 376 414 760.41 грн., у тому числі, але не виключно, за рахунок місцевих податків у вигляді податку на майно у розмірі 47 473 912 844.99 грн. або 15,1 % та єдиного податку у розмірі 62 763 592 313.79 грн. або 19,8% від податкових надходжень, що зараховуються у відповідні місцеві бюджети [1].

За даними публічного звіту Державної податкової служби України за 2023 рік, розміщеному на її офіційному сайті, в 2023 році до місцевих бюджетів від платників податків – юридичних осіб надійшло в цілому 36 391,1 млн грн місцевих податків і зборів, у т. ч.: податок на майно (податок на нерухоме майно, відмінне від земельної ділянки, плата за землю, транспортний податок) – 36 130,9 млн грн; місцеві збори (туристичний збір та збір за місця для паркування транспортних засобів) – 260,2 млн грн.; єдиного податку з юридичних осіб 11 938,6 млн грн. Крім того, фізичними особами – суб'єктами господарської діяльності було сплачено до місцевих бюджетів єдиного податку - 38 004,9 млн грн. [2]. В цілому ж, податкові надходження за 2023 рік в структурі доходів місцевих бюджетів (за даними Open budget) – склали 66.59% або 434 540 925 878.40 грн., із яких 100 008 765 160.86 грн. або 23.01% – саме від сплати місцевих податків і зборів [1]. Незважаючи на такі незначні показники в структурі податкових надходжень, місцеві податки і збори мають достатньо вагоме значення для формування доходної частини місцевих бюджетів, оскільки виступають, хоча і не основним, однак важливим джерелом надходжень. Тож, **мета статті** полягає у визначенні поточного стану законодавства, що регулює адміністрування податків і зборів взагалі, та місцевих податків і зборів, зокрема, а також з'ясування проблемних питань, що виникають при цьому та перспективних проектів їх врегулювання і вдосконалення законодавства.

Наукова новизна дослідження полягає в тому, що по-новому зроблено аналіз проблемних питань, що виникають під час здійснення адміністрування місцевих податків і зборів. На підставі чого зроблені висновки щодо необхідності законодавчого врегулювання відповідних прогалин.

Виклад основного матеріалу. Як зазначають Експерти Центру політико-правових реформ (ЦППР) за підтримки Програми «U-LEAD з Європою» Я. Казюк та В. Венцель «підвищення ролі місцевих податків і зборів та збільшення їх частки у власних доходах місцевих бюджетів – одне з головних завдань для подальшого розвитку фінансової самостійності та спроможності місцевого самоврядування. Формування значної частини власних доходів бюджетів громад – у прямій залежності від того, наскільки ефективно органи місцевого самовряду-

вання зможуть організувати весь комплекс робіт із запровадження та мобілізації місцевих податків і зборів. Розширення важелів впливу органів місцевого самоврядування на процес адміністрування місцевих податків і зборів – один із аспектів децентралізації, посилення самостійності та формування дієздатності місцевого самоврядування» [3].

Податковий кодекс України (далі – ПКУ) визначає адміністрування податків, зборів, митних платежів, єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування (далі – єдиний внесок) та інших платежів відповідно до законодавства, контроль за дотриманням якого покладено на контролюючі органи (далі – податків, зборів, платежів) як сукупність рішень та процедур контролюючих органів і дій їх посадових осіб, що визначають інституційну структуру податкових та митних відносин, організовують ідентифікацію, облік платників податків і платників єдиного внеску та об'єктів оподаткування, забезпечують сервісне обслуговування платників податків, організацію та контроль за сплатою податків, зборів, платежів відповідно до порядку, встановленого законом (підпункт 14.1.1¹ пункту 14.1 статті 14 ПКУ) [4].

Перелік податків і зборів, які справляються в Україні, та їх види визначено ПКУ. Цей перелік є вичерпним. Установлення загальнодержавних та місцевих податків та зборів, не передбачених цим Кодексом, забороняється (пункт 9.4 статті 9 та пункт 10.4 статті 10 ПКУ [4]). До місцевих податків належить єдиний податок та податок на майно, який складається з 1) податку на нерухоме майно, відмінне від земельної ділянки; 2) транспортного податку; та 3) плати за землю. Місцевими зборами податковим законодавством визначені збір за місця для паркування транспортних засобів та туристичний збір.

Особливостями адміністрування місцевих податків і зборів є те, що згідно з нормами Податкового кодексу України установлення місцевих податків і зборів здійснюють саме місцеві ради. При чому, місцеві ради в межах своїх повноважень, визначених цим Кодексом, в обов'язковому порядку установлюють єдиний податок та податок на майно в частині транспортного податку та плати за землю, крім земельного податку на лісові землі, а встановлення інших податків та зборів, зокрема, питання щодо встановлення податку на майно (в частині податку на нерухоме майно, відмінне від земельної ділянки) та встановлення збору за місця для паркування транспортних засобів, туристичного збору та земельного податку за лісові землі законодавством віднесено на розсуд місцевої ради. При прийнятті рішення про встановлення місцевих податків та/або зборів в обов'язковому порядку визначають об'єкт оподаткування, платника податків і зборів, розмір ставки,

податковий період та інші обов'язкові елементи, дотримуючись при цьому критеріїв, встановлених Податковим кодексом України для відповідного місцевого податку чи збору.

Місцеві податки та збори зараховуються в повному обсязі до місцевого бюджету та є, як було зазначено раніше, джерелом формування загального фонду місцевого бюджету, забезпечуючи тим самим збалансованість дохідної частини бюджету та задоволення нагальних потреб відповідної територіальної громади для забезпечення функціонування шкіл, дошкільних закладів та інших бюджетних установ, на благоустрій територій громади, на виконання програм соціально-економічного розвитку та інші цілі, що визначаються відповідними місцевими бюджетами. Враховуючи таке призначення місцевих податків на зборів, на перший погляд, може здаватися, що органи місцевого самоврядування повинні бути зацікавленими у встановленні всіх, без будь-якого винятку, місцевих податків і зборів, визначених Податковим кодексом України, застосовуючи при цьому максимально допустимі ставки та без надання будь-яких пільг.

Однак, аналізуючи повноваження Верховної Ради України, Верховної Ради Автономної Республіки Крим та інших місцевих рад, що створені згідно із законом та перспективним планом формування територій громад, щодо податків та зборів, приходимо до висновку, що закріплюючи за відповідними місцевими радами повноваження на встановлення місцевих податків і зборів, законодавець надає їм самостійність при ухваленні рішень щодо доцільності та можливості (з урахуванням фінансового стану платників податків та економічного розвитку відповідної території) справляння деяких складових місцевих податків та зборів, зокрема, податку на нерухоме майно, відмінне від земельної ділянки, що входить до складу податку на майно, а також встановлення ставки такого податку в розмірах, що викликають неоднозначне тлумачення з боку контролюючих органів. Аналізуючи судові рішення, розміщені в Єдиному державному реєстрі судових рішень, за категоріями справ, що стосуються адміністрування податку на майно, було встановлено наявність досить значної кількості судових спорів з цих питань. Так, рішенням Харківського окружного адміністративного суду від 11.09.2024 року у справі № 520/18442/24 було задоволено позов платника податків та скасоване податкове повідомлення-рішення про визначення податку на нерухоме майно, відмінне від земельної ділянки. Вказане рішення оскаржувалось через неправильне застосування контролюючим органом ставки податку та неврахування рішення Харківської міської ради від 22.02.2017 №542/17 «Про місцеві податки і збори у місті Харкові», яким

зокрема, встановлено на території міста Харкова на 2017 рік та наступні роки місцеві податки і збори. Так, додатком 1 до рішення від 22.02.2017 року №542/17 визначено, що ставки податку для об'єктів житлової та/або нежитлової нерухомості, що перебувають у власності фізичних та юридичних осіб, встановлюються у відсотках до розміру мінімальної заробітної плати, встановленої законом на 1 січня звітного (податкового) року, за 1 кв. м бази оподаткування (п. 1 додатку №1); ставка податку для об'єктів житлової нерухомості, що перебувають у власності фізичних (крім об'єктів, визначених п. 3) та юридичних осіб, встановлюється у розмірі 1 відсоток (п. 2 додатку №1); ставка податку для об'єктів житлової нерухомості, зокрема, квартири/квартир незалежно від їх кількості загальною площею до 85 кв. м, що перебувають у власності фізичних осіб, встановлюється у розмірі 0 відсотків (п. 3 додатку №1). Контролюючим органом при обчисленні податку до об'єктів житлової нерухомості позивача застосовано пільгу щодо зменшення бази оподаткування на 60 кв. м. і не прийнято до уваги встановлену міською радою ставку податку у розмірі 0 відсотків, оскільки, на його думку це є встановленням індивідуальних пільгових ставок місцевих податків, а відповідно до пп. 12.3.7 п. 12.3 ст. 12 ПК України не дозволяється сільським, селищним, міським радам та радам об'єднаних територіальних громад, що створені згідно із законом та перспективним планом формування територій громад, встановлювати індивідуальні пільгові ставки місцевих податків та зборів для окремих юридичних осіб та фізичних осіб - підприємців і фізичних осіб або звільняти їх від сплати таких податків та зборів. Судом вказане посилення визнане необґрунтованим, оскільки рішенням 11-ї сесії Харківської міської ради 7-го скликання «Про місцеві податки і збори у місті Харкові» від 22.02.2017 №542/17 не встановлювалися індивідуальні пільгові ставки податку для окремих фізичних осіб, а було встановлено ставку податку для об'єктів житлової нерухомості, зокрема, квартири/квартир незалежно від їх кількості загальною площею до 85 кв.м, що перебувають у власності фізичних осіб [5]. В Реєстрі містяться також рішення із протилежною правовою оцінкою. Наприклад, Рішенням Харківського окружного адміністративного суду від 26.10.2021 року у справі № 520/15907/21 було підтримано позицію податкового органу і судом зазначено, що, оскільки нормами Податкового кодексу України не передбачено зміни розміру зменшення бази оподаткування об'єкта/об'єктів житлової нерухомості, в тому числі їх часток, що перебувають у власності фізичних осіб, тому встановлення рішенням міської ради ставки податку у розмірі нуль відсотків для об'єктів житлової нерухомості, а саме,

квартири/квартир незалежно від їх кількості загальною площею до 85 кв. м, не відповідає ані повноваженням міської ради, ані вимогам Податкового кодексу України [6]. Однак, вказане рішення цілком правомірно та справедливо, на нашу думку, було скасоване Постановою Другого апеляційного адміністративного суду від 04 лютого 2022 р. Як зазначено у вказаній постанові «пільга у вигляді нульової ставки податку встановлена Харківською міською радою з дотриманням вимог п. 30.2 ст.30, пп. 266.4.2 п. 266.4 ст. 266 ПК України, оскільки така пільга надана з урахуванням особливостей об'єкту оподаткування та виходячи з майнового стану платників фізичних осіб, а саме, виходячи з площі наявного у платників податку об'єктів нерухомого майна. Колегія суддів зазначає, що податкова пільга, визначена п. «а» пп. 266.4.1 п. 266.4 ст. 266 ПК України та податкова пільга, встановлена Рішенням 11 сесії Харківської міської ради 7 скликання «Про місцеві податки і збори у місті Харкові» від 22.02.2017 №542/17 зі змінами та доповненнями, є різними за своєю природою, а відтак підлягають застосуванню послідовно. Пільга, визначена п. «а» пп. 266.4.1 п. 266.4 ст. 266 ПК України зменшує базу оподаткування до нарахування податку та збору для квартири на 60 кв. м. ... Пільга, встановлена Рішенням 11-ї сесії Харківської міської ради 7-го скликання «Про місцеві податки і збори у місті Харкові» від 22.02.2017 №542/17 зі змінами та доповненнями, для фізичних осіб встановлює зменшену ставку оподаткування – 0 % для об'єктів житлової нерухомості, зокрема, квартири/квартир незалежно від їх кількості загальною площею до 85 кв.м, що перебувають у власності зазначених осіб.Рішенням 11-ї сесії Харківської міської ради 7-го скликання «Про місцеві податки і збори у місті Харкові» від 22.02.2017 №542/17 не встановлювалися індивідуальні пільгові ставки податку для окремих фізичних осіб, та такі особи в індивідуальному порядку від сплати податку не звільнялись» [7]. Незважаючи на вказані рішення, податкові спори із зазначених питань є, на жаль, до сих пір актуальними, що не сприяє підвищенню довіри платників податків до контролюючих органів.

Ще однією особливістю адміністрування місцевих податків, зокрема, податку на майно з фізичних осіб є те, що обчислення суми податку здійснюється безпосередньо контролюючим органом. Мова йде про податок на майно в частині податку на нерухоме майно, відмінне від земельної ділянки; транспортно-го податку та плати за землю.

Тобто, саме контролюючий орган є відповідальним за своєчасність обчислення податку і саме від його належної організації роботи залежить своєчасність сплати платником сум податку до бюджету. Так, наприклад, податкове/податкові повідомлення-рі-

шення про сплату суми/сум податку на нерухоме майно, відмінне від земельної ділянки, обчисленого податковим органом, разом з детальним розрахунком суми/сум податку, та відповідні платіжні реквізити, зокрема, органів місцевого самоврядування за місцезнаходженням кожного з об'єктів житлової та/або нежитлової нерухомості, надсилаються платнику податку контролюючим органом до 1 липня року, що настає за базовим податковим (звітним) періодом (роком) (абзац перший підпункту 266.7.2 пункту 266.7 статті 266 ПКУ) [4]. Податкове зобов'язання платником-фізичною особою повинне бути сплачено протягом 60 днів з дня вручення податкового повідомлення-рішення. Разом з цим, законодавцем, враховуючи практику несвоєчасного направлення платникам таким рішень, були внесені зміни до податкового законодавства, згідно з якими у разі якщо контролюючий орган не надіслав (не вручив) податкове/податкові повідомлення-рішення у строки, встановлені Податковим кодексом України, фізичні особи звільняються від відповідальності, передбаченої за несвоєчасну сплату податкового зобов'язання. Безперечно, такий підхід законодавця до вирішення питання щодо несвоєчасного направлення платникам податків податкових повідомлень-рішень є намаганням знайти компроміс між публічними інтересами – наповненням бюджету (а недотримання чітко встановлених вимог щодо строків надсилання могло б призвести до невиконання обов'язку щодо сплати визначеної суми) та правами платника щодо захисту від відповідальності за несвоєчасну сплату суми податку, визначеної з недотриманням строків. Це є спірним питанням, однак не є предметом нашого дослідження.

Слід звернути увагу, що стосовно сплати транспортно-го податку в Податковому кодексі України відсутня норма щодо звільнення від відповідальності за таких підстав, тоді як у разі якщо контролюючий орган не надіслав (не вручив) податкове (податкові) повідомлення-рішення щодо плати за землю, у строки, встановлені Кодексом, фізичні особи також звільняються від відповідальності, передбаченої за несвоєчасну сплату податкового зобов'язання (пункт 287.9 статті 287 ПКУ) [4]. Наявність у ПКУ норми щодо звільнення від відповідальності платників податків за несвоєчасну сплату податку у разі несвоєчасного направлення їм контролюючим органом податкових повідомлень-рішень, як було зазначено раніше, свідчить про наявність такої негативної практики, а можливо також (але ми не стверджуємо про це) і про взагалі не обчислення і не направлення таких рішень, що не сприяє наповненню місцевих бюджетів. Так, згідно з інформацією із згаданого раніше публічного звіту Державної податкової служби України за 2023 рік [2], «за підсумками роботи

2023 року підрозділами оподаткування фізичних осіб забезпечено формування 9 803,9 тис. податкових повідомлень-рішень (далі – ППР) з податку на майно з фізичних осіб, що на 1 502,8 тис. більше ніж у 2022 році (8 301,1 тис. ППР) на загальну суму 8 235,9 млн грн, що на 2 807,6 млн грн більше аналогічного періоду минулого року, або на 51,7 відс. (5 428,3 млн гривень)». Однак, із вказаної статистики неможливо зробити висновок щодо повноти адміністрування цього податку та направлення податкових повідомлень-рішень всім платникам, у яких є обов'язок щодо сплати цього податку.

Як зазначено в Національній стратегії доходів до 2030 року, схваленій розпорядженням Кабінету Міністрів України від 27 грудня 2023 року № 1218-р, «органи місцевого самоврядування не мають можливості впливати на процес адміністрування бюджетоутворюючих для них податків, який повністю на сьогодні знаходиться у сфері повноважень податкових органів. Відповідно, формування значної частини власних доходів місцевих бюджетів знаходиться у прямій залежності від того, наскільки ефективно ОМС можуть організовувати весь комплекс робіт по запровадженню та мобілізації місцевих податків і зборів, що обумовлюється зокрема тим, що: 1) не всі наявні майнові об'єкти підпадають під оподаткування у зв'язку із невідображенням таких об'єктів у відповідних державних реєстрах, які є єдиним джерелом інформації щодо бази оподаткування податком на нерухоме майно, відмінне від земельної ділянки, та плати за землю; 2) адміністрування майнових податків є достатньо затратним, але не достатньо ефективним з точки зору наповнення зведеного бюджету і є вагомим лише виключно для відповідного місцевого бюджету. У зв'язку з цим адміністрування місцевих майнових податків податковими органами відбувається за залишковим принципом, тобто, не достатньо ефективно, що є дестимулюючим фактором для органів місцевого самоврядування; 3) ОМС не мають законних можливостей впливати на покращення процесів адміністрування місцевих майнових податків, зібрана ними інформація за Законом не є підставою для початку перевірки фактично власника, або користувача майна, що не було оподатковано належним чином» [8].

У зв'язку з цим, заслуговують на увагу законодавчі ініціативи щодо вдосконалення адміністрування місцевих податків та зборів з метою надання органам місцевого самоврядування повноважень в частині реєстрації та ведення обліку об'єктів оподаткування податком на майно, проведення звірки платників податку на майно, збору податкової інформації з податку на майно на внесення її до інформаційних баз даних ДПС України, надсилання (вручення) податкових повідомлень-рішень з плати за землю

(проект Закону України «Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законодавчих актів щодо вдосконалення адміністрування податку на майно», номер та дата реєстрації: 11067 від 08.03.2024 [9]. Згідно з пояснювальною запискою до проекту Закону України «Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законодавчих актів щодо вдосконалення адміністрування податку на майно» «метою законопроекту є посилення фінансових спроможностей громад шляхом змін у системі адміністрування податку на майно. Серед ключових завдань законопроекту – збільшення наповнюваності бюджетів громад, зменшення видатків держави на адміністрування податку на майно, сприяння продовженню реформи децентралізації, розвиток громад та територій» [10]. Законопроектом, зокрема, «пропонується внесення змін до таких законодавчих актів: 1) Податковий кодекс України: а) на період з 1 січня 2025 року до 31 грудня 2026 року з метою надання органам місцевого самоврядування повноважень в частині реєстрації та ведення обліку об'єктів оподаткування податком на майно, проведення звірки платників податку на майно, збору податкової інформації з податку на майно на внесення її до інформаційних баз даних ДПС України, надсилання (вручення) податкових повідомлень-рішень з плати за землю – Розділ I «Загальні положення» ст. 12, 19; Розділ II «Адміністрування податків, зборів, платежів» ст. 41, 58, 74; Розділ XII «Податок на майно» ст. 266, 267, 268, 281, 283, 284, 286, 288, 289» [10]. Існують і інші законопроекти, якими пропонується надати повноваження органам місцевого самоврядування на здійснення адміністрування місцевих податків і зборів. І, не зважаючи на наявність дискусійних аспектів щодо спроможності органів місцевого самоврядування забезпечити таку процедуру самостійно, ми вважаємо, що законодавчі ініціативи щодо наділення їх податковими повноваженнями щодо адміністрування місцевих податків і зборів є актуальними на сьогодні і, як зазначено в вищезгаданій пояснювальній записці до законопроекту розширення податкових повноважень органів місцевого самоврядування «дозволить збільшити надходження до бюджетів громад від податку на майно, і, як наслідок, посилять спроможності громад реалізовувати більше інфраструктурних, освітніх, безпекових, соціальних проектів в умовах післявоєнного відновлення. Водночас прийняття запропонованого законопроекту дозволить зменшити витрати держави на адміністрування податку на майно, які станом на сьогодні складають щонайменше 500-700 млн грн на рік» [10].

Висновки. Належне адміністрування місцевих податків і зборів є гарантією своєчасного та повного виконання платниками податків свого конституцій-

ного обов'язку зі сплати податків для наповнення місцевих бюджетів. Недосконалість чинного законодавства у цій сфері потребує законодавчого врегулювання з метою подальшого розвитку фінансової самостійності та спроможності місцевого самоврядування.

Наразі ми маємо законодавчі ініціативи, зокрема, проект Закону України «Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законодавчих актів щодо вдосконалення адміністрування податку на майно» (№11067 від 08.03.2024), який є актуаль-

ними і перспективними в контексті реформування системи адміністрування місцевих податків і зборів. Вочевидь, їх реалізація сприятиме досягненню кількох важливих цілей у сфері бюджетного та податкового регулювання, посилюючи фінансову незалежність громад та ефективність адміністрування податкових платежів. Незважаючи на можливі виклики, реалізація запропонованих змін сприятиме наповненню місцевих бюджетів, ефективнішому використанню ресурсів та подальшому зміцненню місцевого самоврядування в Україні.

ЛІТЕРАТУРА

1. Державний веб-портал бюджету для громадян. URL.: <https://openbudget.gov.ua/local-budget?id=2600000000>
2. Звіт про виконання Плану роботи Державної податкової служби України на 2023 рік : затверджений в.о. Голови Державної податкової служби України від 22 березня 2024 року. URL.: <https://tax.gov.ua/diyalnist/-plan-ta-zviti-roboti-/396505.html>
3. Казюк Я., Венцель В. Адміністрування місцевих податків і зборів органами місцевого самоврядування: поточний стан та проблеми. Портал «Децентралізація». 06.08.2024. URL.: <https://decentralization.ua/news/18432>
4. Податковий кодекс України: Закон України від 2 грудня 2010 р. № 2755-VI. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>
5. Рішення Харківського окружного адміністративного суду від 11.09.2024 р. у справі № 520/18442/24. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/121533414>
6. Рішення Харківського окружного адміністративного суду від 26 жовтня 2021 року у справі № 520/15907/21. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/100618774>
7. Постанова Другого апеляційного адміністративного суду від 04 лютого 2022 р. у справі № 520/15907/21. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/103185661>
8. Національна стратегія доходів : Розпорядження Кабінету Міністрів України від 27 грудня 2023 р. № 1218-р. URL: https://mof.gov.ua/storage/files/National%20Revenue%20Strategy_2030_.pdf
9. Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законодавчих актів України щодо вдосконалення адміністрування податку на майно : Проект Закону від 08.03.2024 р. №11067. URL: <blob:https://itd.rada.gov.ua/170e3cda-e96f-48e4-a089-f121e5caf6fd>
10. Пояснювальна записка до проекту Закону України № 11067 від 08.03.2024 «Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законодавчих актів щодо вдосконалення адміністрування податку на майно» від 12.03.2024. URL: <https://itd.rada.gov.ua/BILLINFO/Bills/pubFile/2243360>

REFERENCES

1. State web portal of the budget for citizens. Retrieved from: <https://openbudget.gov.ua/local-budget?id=2600000000> [in Ukrainian].
2. Report on the implementation of the Work Plan of the State Tax Service of Ukraine for 2023: Approved by the Acting Head of the State Tax Service of Ukraine (2024, March 22). Retrieved from: <https://tax.gov.ua/diyalnist/-plan-ta-zviti-roboti-/396505.html> [in Ukrainian].
3. Kaziuk, Ya., & Ventsel, V. (2024, August 6). Administration of local taxes and fees by local self-government bodies: current state and problems. Portal «Decentralization». Retrieved from: <https://decentralization.ua/news/18432> [in Ukrainian].
4. Tax Code of Ukraine: Law of Ukraine, No. 2755-VI (2010, December 2). Retrieved from: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17> [in Ukrainian].
5. Decision of the Kharkiv District Administrative Court, in case No. 520/18442/24 (2024, September 11). Retrieved from: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/121533414> [in Ukrainian].
6. Decision of the Kharkiv District Administrative Court, in case No. 520/15907/21 (2021, October 26). Retrieved from: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/100618774> [in Ukrainian].
7. Ruling of the Second Administrative Court of Appeal, in case No. 520/15907/21 (2022, February 4). Retrieved from: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/103185661> [in Ukrainian].
8. National Revenue Strategy: Order of the Cabinet of Ministers of Ukraine, No. 1218-r (2023, December 27). Retrieved from: https://mof.gov.ua/storage/files/National%20Revenue%20Strategy_2030_.pdf [in Ukrainian].

9. Draft Law On amendments to the Tax Code of Ukraine and other legislative acts of Ukraine to improve the administration of property tax, No. 11067 (2024, March 8). Retrieved from: <blob:https://itd.rada.gov.ua/170e3cda-e96f-48e4-a089-f121e5caf6fd> [in Ukrainian].
10. Explanatory note to the draft Law of Ukraine No. 11067 (2024, March 8), On amendments to the Tax Code of Ukraine and other legislative acts to improve the administration of property tax (2024, March 12). Retrieved from: <https://itd.rada.gov.ua/BILLINFO/Bills/pubFile/2243360> [in Ukrainian].

MARYNIV NATALIYA

PhD in Law, Associate Professor, Associate professor at the Department of Financial Law
of the Yaroslav Mudryi National Law University

DAMIRCHYEV MUSHFIK

2nd PhD in Law, Professor, Associate professor at the Department of Financial Law
of the Yaroslav Mudryi National Law University

FEATURES OF LEGAL REGULATION OF LOCAL TAXES AND FEES ADMINISTRATION AND THEIR PLACE IN THE STRUCTURE OF LOCAL BUDGET REVENUES

Problem setting. An important element of the economic basis for effective resolution of tasks and functions by local self-government bodies is the income of local budgets. According to information from the official state web portal of open data in the field of public finances - Open budget, there are 1,952 local budgets in Ukraine, the revenue part of which as of October 1, 2024 is formed by 64.23% due to tax revenues in the amount of UAH 316,376,414,760.41. , including, but not exclusively, at the expense of local taxes in the form of property tax in the amount of UAH 47,473,912,844.99. or 15.1% and a single tax in the amount of UAH 62,763,592,313.79. or 19.8% of tax revenues credited to the relevant local budgets

Analysis of recent researches and publications. Despite such insignificant indicators in the structure of tax revenues, local taxes and fees are of sufficient importance for the formation of the revenue part of local budgets, since they are, although not the main, but important source of revenues.

Purpose of research is to determine the current state of the legislation regulating the administration of taxes and fees in general, and local taxes and fees, in particular, as well as to clarify the problematic issues that arise in this and prospective projects for their regulation and improvement of the legislation.

The scientific novelty of the research lies in the fact that the analysis of problematic issues that arise during the administration of local taxes and fees is done in a new way. On the basis of which, conclusions were made regarding the need for legislative regulation of the relevant gaps.

Article's main body. This article is devoted to the study of theoretical and practical aspects of the legal regulation of the administration of local taxes and fees and the determination of their place in the structure of local budget revenues.

The norms of the current tax legislation regulating the administration of taxes and fees as a set of relevant decisions and procedures of control bodies and actions of their officials, as well as scientific research on these issues, have been analyzed. Particular attention is paid to the features of the legal regulation of the administration of local taxes and fees, as well as the problematic issues that arise in their practical application. The draft Law of Ukraine "On Amendments to the Tax Code of Ukraine and Other Legislative Acts on Improving the Administration of Property Tax", which provides for the gradual transfer of powers to administer property tax to local governments, has also been analyzed.

Based on the statistical data of public financial authorities, it is substantiated that local taxes and fees have a significant impact on the formation of the revenue side of local budgets, as they are, although not the main, but an important source of revenue. It is noted that today, local governments, which are most interested in increasing revenues to local budgets at the expense of local taxes and fees, do not have legal opportunities to influence the improvement of their administration processes, since the tax legislation assigns the function of administration, including local taxes and fees, to the powers of tax authorities. At the same time, studies on the ability of local governments to ensure the full range of administrative procedures indicate the urgent need for legislative changes to grant additional powers to local governments in the administration of local taxes and fees.

The judicial practice that has developed on problematic issues of the application of tax legislation regarding decisions of local councils on the establishment of rates and the procedure for calculating local taxes and fees has also been analyzed.

Conclusions and prospects for the development. Proper administration of local taxes and fees is a guarantee of timely and full fulfillment by taxpayers of their constitutional duty to pay taxes to fill local budgets. The imperfection of the current legislation in this area requires legislative regulation in order to further develop the financial independence and capacity of local self-government.

Currently, we have legislative initiatives, in particular, the draft Law of Ukraine “On Amending the Tax Code of Ukraine and other legislative acts on improving the administration of property tax” (No. 11067 dated 08.03.2024), which is relevant and promising in the context of reforming the system of administration of local taxes and fees. Obviously, their implementation will contribute to the achievement of several important goals in the field of budget and tax regulation, strengthening the financial independence of communities and the efficiency of the administration of tax payments. Despite possible challenges, the implementation of the proposed changes will contribute to the filling of local budgets, more efficient use of resources and further strengthening of local self-government in Ukraine.

Based on the conducted research, it is concluded that proper administration of local taxes and fees is a guarantee of proper fulfillment by taxpayers of a particular territory of their constitutional duty to pay taxes to fill local budgets in order to further develop the financial independence and capacity of local self-government.

Keywords: tax and fee administration, controlling authorities, tax control, local taxes and fees, tax rates, local budgets, tax revenues, decisions of local governments.

За ДСТУ 8302:2015 цю статтю слід цитувати:

Маринів Н. А., Дамірчиев М. І. огли. Особливості правового регулювання адміністрування місцевих податків і зборів та їх місце в структурі доходів місцевих бюджетів. *Право та інновації*. 2024. № 3 (47). С. 160–167.